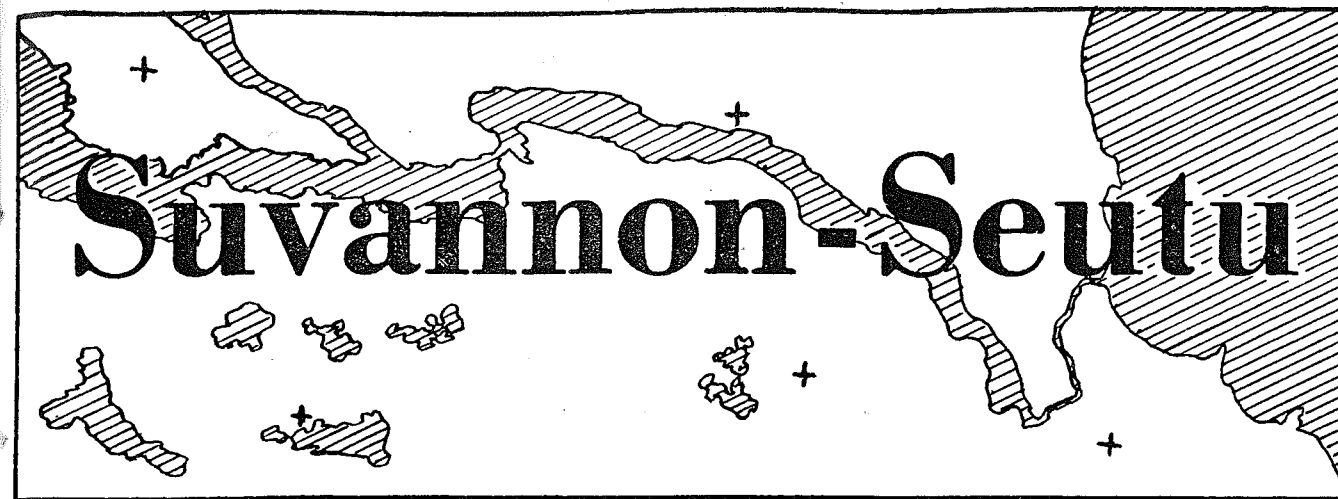

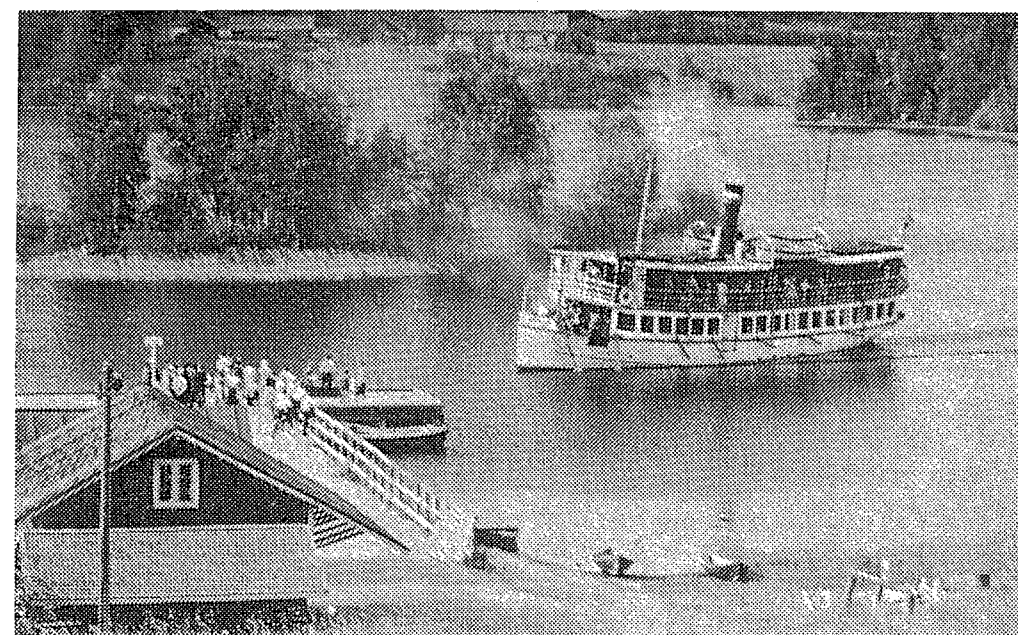

N:o 4 HEINÄKUU

Suvanto-Säätiön julkaisema aikakauslehti

1964

SAKKOLAN JUHLANUMERO

Laiva saapumassa Ruoveden kirkkorantaan. Ruovedestä ja siellä pidettävästä Sakkola-juhlasta enemmän sisäsivuilla.

Psalmin 71. otsikkona ovat sanat: "Vanhuksen luottava rukous ja kiitos". Psalmissa kuvataan osuvasti ja syvällisesti vanhaksi tulleen ihmisen sielun ahdistuksia, jotka näyttävät esiintyvän samantyyppisissä vuosituhansia sitten kuin nykyisinkin. Kun voimat heikenevät, pyrkii vanhuksen sydämeen yksinäisyyden tunne ja pelko hyljättyksi tulemisesta valtaa mielen. Kaikkein kauhistuttavimmalta tuntuu silloin hurskaasta vanhuksesta ajatus, että Jumalakin voi hänet hyljätä. Tässä hädässään hän rukoilee: "Älä heitä minua pois minun vanhalla iälläni, älä hylkää minua, kun voimani loppuu."

Psalmi 71 ei kuitenkaan sisällä pelkkää valitusta ja huolestumista, vaan siinä on myös alistumista Jumalan tahtoon ja valoisan tulevaisuuden odotusta: "Sinä, joka olet antanut meidän kokea paljon ahdistusta ja onnettomuutta, sinä virvoitat meidät jälleen henkiin ja maan syvyyksistä sinä tuot meidät takaisin". Tätä ajatellessaan psalmikirjoittaja tahtoo harpulla ja kanteleella ylistää Jumalaa hänen uskollisuudestaan.

Tässä psalmissa on eräs opetus, johon erityisesti pyytäisin kiinnittää lukijoiden huomion, opetus, joka neuvoa meille jokaiselle vanhemman polven ihmiselle, kuinka voisimme parhaalla tavalla käyttää vielä jäljellä olevat voimamme ja aikamme. Tämä neuvo sisältyy rukoukseen 18. jakeessa: "Älä, Jumala, minua hylkää vanhaksi ja harmaaksi tultuani, niin minä julistan sinun käsivartesi voimaa nousevalle polvelle, sinun väkevyyttäsi kaikille vielä tuleville". Vanhemman polven tehtäväksi annetaan tässä julistaa Jumalan käsivarren voimaa nousevalle polvelle. Meidän tulisi etsiä ja löytää oman elämämme runsaista kokemuksista Jumalan käsivarren voimateot, hänen varjeluksensa, johdatuksensa, armahetä meidän tulisi kertoa nuorisolle, lapsille ja lastenkin lapsille. Siinä on suuriarvoinen tehtävä, jonka suorittaminen kantaa hedelmää kaukaiseen tulevaisuuteen saakka.

Suurten yleisten onnettomuuksien ajat piirtävät syvät merkkinsä myös yksityisten ihmisten elämän historiaan. Sellaisia aikoja olivat Suomen kohtalonvuodet 1939-1944.

Nykyisin ovat vanhuuden ikään siirtyneet tahi siirtymässä henkilöt, jotka vastuuntuntoisina kotien huoltajina tahi eri yhteisöjen luottamushenkilöinä taikka vanhempiin ikäluokkiin kuuluneina sotilaina kokivat tapaus tapaukselta mainittujen vuosien vaiheet. Monet heidän ikätovereistaan ovat kuoleman kautta siirtyneet pois. Olisi onnellista, että vielä elossa olevat tahtoisivat ahkerasti ja totuudenmukaisesti kertoa nousevalle polvelle, mitä silloin todellisesti tapahtui heidän elämässään ja mitkä ajatukset ja tunteet liikkui tapauksen aikana heidän sydämissään. Olen vakuutettu siitä, että kertomus olisi sisältörikas ja kaunis. Se olisi arvokas perintö, jota ei uskalletaisi väärentää. Siinä kertomuksessa olisi kuvausta hädästä, puutteesta, surusta ja kaipauksesta, mutta myös uskalluksesta, toivosta, ihmisten keskinäisestä rakkaudesta sekä kotiseudun- ja isänmaanrakkaudesta, eikä siitä puuttuisi myöskään kuvausta Jumalan läsnäolon antamasta levollisuudesta, tyytymisestä ja ilosta.

Ryhtyessäni kirjoittamaan näitä rivejä, katselin pitkään Suvannon

Lunastettu kirjoituskilpailussa:

ILMA KATAINEN,

KOTIPOLKUNI MÄNTY

Sinut muistan, Sinä lapsuuteni mänty, aivan tavallinen petäjäpuu, onnellisen lapsuuteni Sakkolassa. Olit vain aivan tavallinen puu, yksi mänty miljoonista samanlaisista ja kuitenkin Sinut muistan aina vain jatkuvasti vuodesta toiseen. Vieläpä vuosikymmenienkin vaihtuessa pysyt mielessäni.

Meille historian kohtalon kolhimillekin tulee joskus hiljaisia hetkiä elämän hälinän keskellä. Hetkiä sellaisia, jolloin palaamme mielikuvissamme menneisyyteen, kaipuumme Karjalaan. Sellaisina hetkinä muistamme sieltä yhtä ja

toista, puita ja pensaita, kiviä ja kantoja. Sellaisina hetkinäni muistan minä aina Sinut, sinä lapsuuden petäjäpuu. Ja silloin Sinä ojentelit mielikuvissani oksiasi yli tieni niinkuin kauan, kauan sitten todellisuudessa.

Olit nuori puu, kun minä olin lapsukainen ja taapersin ohitsesi käsi äitini kädessä. Kuinka suu-

rella kunnioituksella katselinkaan Sinua. Kyselin, miksi oksasi ovat niin paljon erilaisemmat kuin muiden puiden, miksi ne ojentautuvat aina vain tien yli ja kasvoivat vain sinne päin. Kysynkin nyt "isona" Sinulta: tahdoitko oksillasi silloin suojella pienen taaperon tietä?

Muistikuvat kiitävät. Käyn koulua, kansakoulua, erästä Sakkolan vanhimmista sellaisista. Koulumatka oli pitkä ja ajoittain pimeäkin. Aamuin, illoin kuljen aina alitse oman mäntyni oksien. Jos pakkasen poskipäitä nipistikin, oli ilo saada vilkaista aamutähden loistetta mäntyni neulasten lomitse. Erään illan muistan siltä ajalta, jolloin Sinua mäntyni ainoan kerran pelkäsin. Vanha isoisäni "äijä" oli kuollut juuri, ja minä kuljin koulusta kotiin alkavan pimeyden aikana. Kuljin yksin ja lapsensydäntäni kouristi pelko, kammo aivan. Olin näkevinäni oman mäntyni oksillakin vain peikkoja ja kummituksia. Ohi männyn en olisi uskaltanut kulkea. Oliko se kuolemankammos vai jotain muuta, en ymmärrä. Sen vain käsitän, että pelko teki minusta silloin pikajuoksijan.

Niin vain kävi, että auringon paiste karkoitti kummitukset ja tuli nuoruus, jonka alkuosa oli niin valoisa. Kun kuljimme, minä muiden mukana, nuoruuden askelissa milloin mitäkin tuntien ojentelit Sinä lapsuuteni mänty, oksiasi yli tieni yhtä uskollisesti kuin aikaisemminkin. Mitä liittyikään siihen aikaan? Iloa, surua, taisteluita, murrostako. Sen elämänjakson

Vanhoja petäjiä Sakkolan kirkonmäellä. Vasemmalla pitäjätupa, oikealla Sakkolan ensimmäinen kansakoulu.

Seudussa olevaa Sakkolan kirkon kuvaa. Katselin ja muistelin. Kuvassa näkyy sakariston akkuna josta kerran seurasin rauhanajan kirkkoväen saapumista siihen ainoaan Sakkolan kirkossa pidettyyn jumalanpalvelukseen, jossa sain olla mukana. Se oli lyhyt välähdyks rauhanajan onnellisesta elämästä. Sitten muistin rauniot töröttävine savupiippuineen ja syys-tuulen rämsyttävine rautoineen. Muistin tykkien jyrinän ja ensitalven autiuden. Mutta muistin myös paljon sydäntä lämmittävää: kärsineen kansan kotiinpalaamisen ihanuutta ja rakentamisen riemua.

Sitten muistojen kuvat kertoivat lähdestä ja pitkästä evakkotaipaleesta. Ja kaiken aikaa olivat mielessäni Sakkolan ihmiset, joiden kanssa Jumala oli johdattanut minut kantamaan yhteistä kuormaa. Ne ajat olivat syvästi elettyjä vuosia, huomattava osa elämäni ja pappistyötäni. Niinä vuosina tunsin olevani omalla paikallani, ja oikealla paikalla. Muistelmieni päätökseksi tein itselleni kysymyksen: "Läksisitkö uudelleen ottamaan samat askeleet?" Vastasin epäriimättä: "Läksisin uudelleen".

Joonas Laurila.

III palkinto kirjoituskilpailusta:

Kun
Antti

Elettiin heinäaikaista sunnuntaita siellä Lapinlahden kylässä toisen vuosikymmenen keskivaiheilla. Ja silloin oli tapana, kuten sitä ennen ja sen jälkeen, että jokainen ikäluokka kokoontui viettämään pyhäpäiväänsä omaan seuraansa, kuka milläkin tavalla.

Jos oli kaunis ilma niin nuoriso riensi Suvannon rannalle lystiä pitämään. Välillä uitiin ja sitten varsinkin tyynellä ilmalla soudettiin Suvannolla ihan vaan lystikseen. Joskus kuului laulua vetten

katkaisi sota. Tuntuu kuin sota-ajan rajan nuorison nuoruus olisi ollut paljon lyhyempi kuin toiselaisten aikojen nuorien. Se nuoruus katkesi kuin veitsen iskulla rajalta kuuluvaan kumuun. Sen nuoruuden unelmat häipyivät kaa-kosta näkyvään tulen loimotukseen. Taisi käydä niin, että meistä tuli ennen aikojamme keski-ikäisiä. Senkin vaiheen ajoilta muistan Sinut, kotipolun mänty. Pakotielleenkin tahdoit loihkia turvan tunnetta. Ojensit silloinkin oksiasi yli tien niinkuin monasti ennenkin. Vielä mennessäni pois mäen päällä katsoin taakseni ja Sinähän sillä syksytuulella heilutit oksiasi hyvästiksi.

Mutta eivätpä olleetkaan silloin vielä viimeiset hyvästit. Taittui-pahan se aikanaan kahden vuoden evakkotaival ja me kokoonnuimme kotiemme raunioille kaikki kynnelle kykenevät. Astelin jännittyneenä kotiini vievää hiekkais-ta mäkeä. Onko mäntyni tallella? Onko sota säästänyt sen? Ja ihme kumma! Entisen tutun, rakkaan

päältä ja se oli korvia hivelevän kaunist. Kun nuoriso voimaa uhkuvin rinnoin raikkaalla äänellä lauloi, niin rannalla olijatkil hiljentyivät sitä kuuntelemaan. Nä-mä sinfoniat joita nyt radiosta kuulemme, eivät vastaa sitä.

Joku ryhmä taas soui saareen, joka keskikesällä oli kuin paratiisi. Siellä heinä ja kukkaset tuoksuivat ja linnut täyttivät koko saaren laulullaan, niin että siellä hetken ihmislapsenkin oli hyvä olla. Sitten useat vanhat miehetkin, korkeasta iästään huolimatta, kevein askelin riensivät onkivapa kädessään ranta kohti sinne saaren virran vaiheille onkimaan, ehkä he tunsivat siinä veneen laudalla istuessaan, onkivapa tutisevissa käsissä, kupua jännityksellä seurattessaan että näin on hyvä. Joskus taas kaksi nuorta, jotka suunnittelivat yhteistä pesää,

ioki

männyn oksat siinä tuulella huojuivat entistäänkin turvallisemman tuntuisina, kuin muistomerkkinä rauhan ja onnen vuosilta. Se seisoi siinä kuin oman aikansa tuomarina ja sen oksat taipuivat entistäänkin enemmän tien yli.

Me olemme nyt täällä. Meidänhän täytyi silloin kerran taas lähteä. On kulunut näin jo pian parikymmentä vuotta. Vieläköhän seisot siellä kotipolun mänty, lapsuuden petäjäpuu. Kenties on outo mies Sinut kirveellään tuhonnut. Kenties olet surusta sairastunut ja juuresi lahonneet. Oli miten oli: muistojeni kanteleen oksillesi ripustaa voin. Senhän toki voin tehdä. Toivon sen soittavan kaunistasulosäveltä kalliittien, rakkaitten muistojen maalla, sekä Sinulle kotipolkuni mänty.

nähtiin viihtyvän siellä rannan leh-vistössä käsi kädessä.

Kylän keski-ikäiset miehet viihtyivät paremminkin siellä ahon laidoilla, kun se kortin peluun kiinnostasi vielä niihin aikoihin.

Erikoisesti haluan tässä kertoa kahdesta miehestä, Antista ja Pekosta, jotka siihen aikaan olivat keski-ikäisiä miehiä. Kerron heistä siksi että heidän läsnäolonsa kiinnosti aina muita. Heidän puheita ainoastaan kuunneltiin, vaikka olisi ollut suurempikin joukko koolla. Heillä oli kummallakin huumorin lahjat, joita yleensä pidetään ihmisen myönteisenä puolena. Kerron tässä muutamia Antin tarinoita, että lukija saa käsityksen hänen ajatustavastaan.

Kerran, siihen aikaan kun se suurhujari Mattila vaikutti jossain Tampereen puolella, meitä oli kokoontunut suuri joukko miehiä postia varttumaan postin jakelu-paikalle. Kun sitten saatiin ne Käkisalmen Sanomat käsiimme niin joku rupesi lukemaan lehdestä että suurhujari Mattila on kavalta-nut jostakin pankista kaksikymmentätuhatta markkaa rahaa. No, sitä tietysti ruvettiin ihmettelemään kun sellainen silloin oli vielä harvinaista. Antti rupesi nauramaan ja toiset vanhasta tottumuksesta heti hiljentyivät. Antti sanoi että hm. Ne rahat menivät parempiin käsiin. Sitten seurasi aika naurun remakka.

Kerran hänen kotinsa piirissä käytiin seuraava keskustelu Antti oli kujamaalla valjastamassa hevosta ja hänen vaimonsa Anni oli oven takana karjakeittiössä laittamassa sioille ruokaa. Äkkiä

Pekolle
silmiä

VAINO NYKÄNEN

Anni huusi että rotta on pudonnut sianämpäriin uimaan. Hetkeäkään viivyttelemättä mökäisi Antti vastaan.

— Katso vaan ettei se kuole sinne.

Sota-aikana Antti oli saksalaisten porukassa siellä pohjoisessa. Kun sitten sota loppui ja Antti tuli tänne tunnettujen luokse niin me ruvettiin kyselemään Antilta kaikenlaisia ja sanottiin että ne saksalaiset tekivät paljon pahaa kun ne pudottivat sen Kemijärven terässillan sinne koskeen. Antti siihenkin vastasi että hm., se ei merkitse yhtään mitään, vaan kun ne saksalaiset laittoivat kolmesataa nuorta suomalaista naista roomuun ja pudottivat ne sinne jäämereen niin siinä meni paljon hyvää tavaraa. Ja vesiherne taisi kierähtää Antin poskelle.

Sitten tuli nuorten tietoon sinä heinäkuisena sunnuntaina, josta tässä alussa kerroin että Haparaisissa on tanssit. Olivatko ne häät taikka muut kemut, ei ole jäänyt mieleeni. Lapinlahdesta lähti kuitenkin nuoria tyttöjä sinne Haparaisiin tansseihin. Antti ja Pekko

tiesivät hyvin että jos heitä ei ole siellä juhlassa mukana niin ne ovat kertakaikkiaan epäonnistuneet. Niinpä he eivät tälläkään kertaa tuottaneet pettymystä kenellekään vaan menivät myöskin sinne tansseihin, vaikka olivatkin paljon aikaisemmin syntyneitä kuin muu nuoriso. Tytöt menivät järven yli tietysti omalla veneellensä ja nämä jo isäntämiehet myös omallaan.

No, tanssit menivät ja kestivät aikansa eikä niistä tässä ole erikoista kerrottavaakaan. Kun he sitten lähtivät sieltä Haparaisista pois, kulkivat tyttäret muutama satametriä edellä niinkuin hyviin tapoihin kuuluukin ja miehet kävelivät perässä. Kun sitten tultiin rannalle niin rupesi tapahtumaan jotakin. Tyttäret huomasivat seisovansa rannalla ilman venettä. Siinä kerettiin jo ennen niiden äijien tuloa käydä kiireistä keskustelua. Anni sanoi Ennille.

— Milläs me nyt Suvannon yli päästään kun vene on varastettu? Ei suinkaan me näiden koiranleukojen veneessä lähdetä. Ei siinä siivolla kunnialla selviä.

— Ei tietenkään, vastasi Enni.

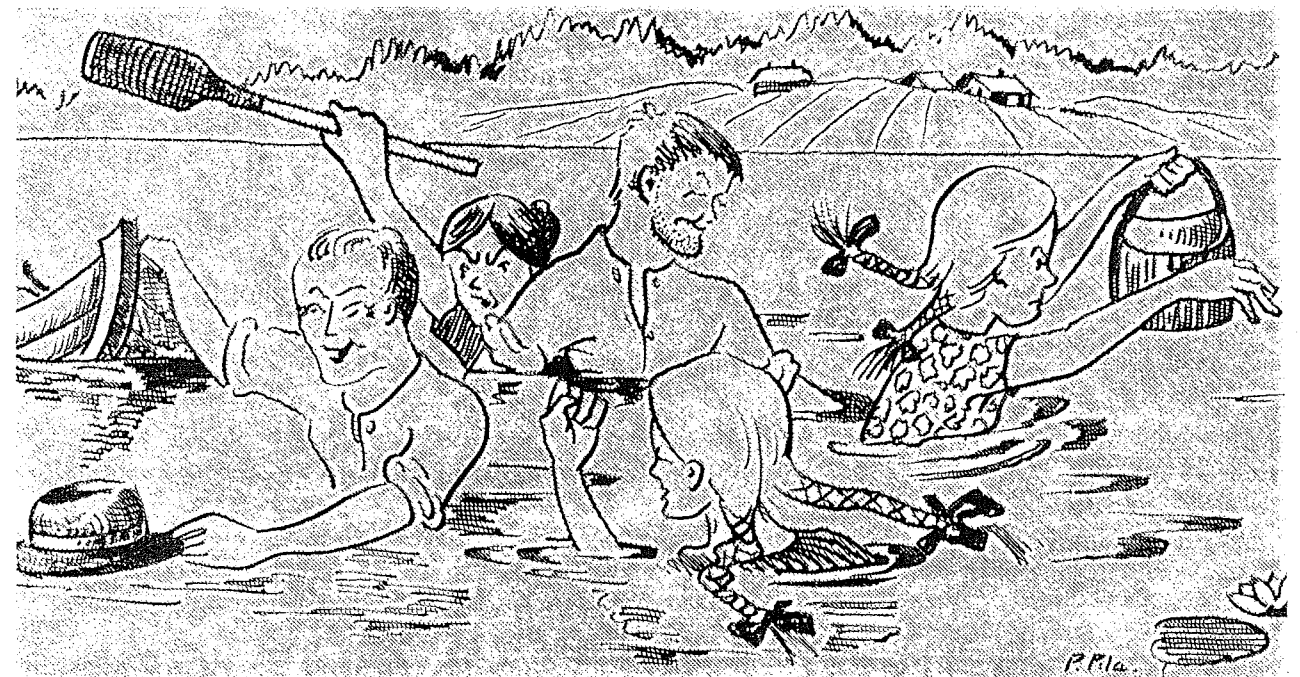
Mutta millä me sitten mennään kun ei täällä näy muuta kuin tuo miesten vene?

Samassa tulivat myös Antti ja Pekko rannalle. Antti näki jo pitkän matkan päästä kuinka asiat nyt olivat ja rupesi nauraa hissittämään. Sitä naurua olisi ollut min-kään taiteilijan turha yrittää jäljitellä. Sitten Antti rupesi kiireesti varoittamaan Pekkoa.

— Älä vain pyydä niitä tyttöjä kyytiin, ei ne sitten millään tule. Vartutaan vaan, kyllä ne itse pyrkivät.

Itse Antti ei uskaltanut katsoa tyttäriin päinkään, sillä hänen il-meensä olisi tehnyt tyhjäksi kauniimmatkin sanat. Sitten miehet rupesivat oikein hiljaa työntämään venettään vesille, joka toimenpide antoi vauhtia tyttöjen neuvottelulle.

Tyttöjen taholla käytettiin sanoja ihan suoraan sanoen tuhlaamalla kaikessa kiireessä. Sitten he viimein kaikki kielteiset ja myönteiset puolet huomioon ottaen ja kaikki vaaramomentitkin tarkkaan punniten pääsivät sellaiseen kompromissiratkaisuun.

"... ja kaikki entiset veneessä olijat huomasivat seisovansa kainalojaan myöden järvenssä."

— Jos me itse päästään soutamaan niin ehkä lähdemme siinä miesten veneessä, mutta ei muuten.

Sitten tytöt alkoivat oikein hyljää lähestyä jo miesten venettä. Antti ja Pekko sen heti huomattuaan tunsivat ettei tämä ihmiselämä olekkaan niin ikävää, miksi sitä usein väitetään. Nyt oli jännitys puolin jos toisin lakikorkeudessa ja tilanne niin kriittinen ettei sitä sopinut millään sopimatomilla puheilla, ilmeellä, ei edes äänensävyllä pilata.

Sitten viimein Pekko ratkesi puhumaan Antille että eikö me menäkkin vielä sinne tanssipaikalle kun minulla oli siellä vähän asiaa. Menkööt tytöt tällä veneellä kotiin.

Se oli hunajaista puhetta tyttöjen kuulla ja samalla he hyppäsivät veneeseen sekä tarttuivat airoihin.

— Ei hyvänen aika, sanoi Antti. Minun pitää joutua vielä lehmiä hosumaan. Ei Anni saa muuten lypettyä kun on paljon karpäsiä.

— Ettäkö te tytöt soutaisi meitä vanhoja miehiä ylitse kun tuolla Antilla on niin kiire kotiin, pyysi Pekko oikeen hartaalla äänellä. Hän osasi tarvittaessa muuttaa äänensä että häntä luuli vähintään pyhäkoulunopettajaksi.

Tytöt katsoivat ensin toisiinsa, mutta suostuivat kumminkin soutamaan veneen kotirantaan. Pekko meni istumaan etutohkoon ja Antin paikka oli ilman muutä peränpitäjänä. Mutta sitten kun päästiin jo vonkalle (siis syvälle) niin Antti päästi valloilleen oikein oman elementtinsä ja rupesti nauraa hisittäen kyselemään tytöiltä että miten se reissu tuurasi ja niissä kysymyksissä oli sellainen kaksimielinen taka-ajatus.

No, eihän sanat tyttöjä paljoakaan häirinneet, mutta Antilla oli jotakin muuta mielessä. Kun päästiin keskelle järveä niin Antti rupesti jo jalallaan nutkuttelemaan pohjatappia auki ja samalla puhu-

Olemme lähettäneet postisiirtotilikortin kaikille niille tilaajille, jotka ovat saaneet lehden entisen tilauksen perusteella. Toivomme suoritusta tilausmaksusta lähiaikoina. Tämän numeron jälkeen emme voi enää lähettää lehteä niille, jotka eivät ole postisiirtokorttia maksaneet. Toivomme myös, että tilaajamme maksaisivat asiamiehille tilausmaksut, että nämä voisivat tehdä tilityksensä.

maan oikein asiallisia juttuja niin että tytöt jo kerkisivät katua pahoja epäilyksiään. Sitten kun tappi tuntui jo olevan välillä niin huomasi Antti suuren lohen hyppäävän saaren virrassa jota hän sitten rupesti suuriäänisesti ihmettelemään ja osoitti kädellään paikkaa, missä sen lohen piti hypätä. Tytöt tietysti rupestivat katselemaan sitä olematonta kalaa ja sillä aikaa Antti nutkautti pois koko pohjatapin ja pani kiireesti jalkansa siihen reijälle ettei vesisuihku tee tyttöjä turhan levottomiksi. Tytöt soutivat kaikessa rauhassa ja Pekka hyvänä laulumiehenä rupesti laulamaan: Kun maas on hanki ja järvet jäässä ja ja silmä sammunut auringon, (hänen mielilaulunsa) kunnes Antti taas rikkoi sen leppoisan tunnelman kysymällä.

— Mitä, vuotaako tämä vene kun vesi nousee jo puoleen sääreen?

Samalla tytöt huomasivat sen tappin lillivän veden päällä, kun sillä puun suvulla on kummallisen epämiellyttävä tapa nousta vedessä ylöspäin.

— Enkö minä sanonut että ei lähdetä näiden ryökäleiden kanssa veneeseen, sanoi Anni Ennille.

Antti taas rupesti torumaan tyttöjä, että meinaavatko ne nyt hukuttaa meidät vanhat miehet. Tytöt kyllä soutivat omalla halullaan helmat märkinä kotirantaan kohti. Antti yritti vielä voimiensa mukaan auttaa perämelalla, mutta mikä kumma, kun veneen kulku tuntui tästä vaan kärsivän. Sitten Antti rupesti käsi otsalla tiirailemaan järven pohjaan tietysti kovasti huolekkaan näköisenä että koska se vonkan penkere ja samassa alkoi jo matala näkyäkin. Vettäkin olisi mahtunut veneeseen vielä tynnyritolkulla, joten Antin täytyi ihan olosuhteiden pakottamana katsastaa Pekkoon vähän niinkuin merkitsevästi ja samassa veneen koko toinen laita hävisi näköpiiristä ja kaikki entiset veneessäolijat huomasivat seisovansa kainaloja myöten järvessä.

Nyt syntyi näiden matkakumppaneiden kesken sellainen keskustelu ettei parhainkaan reportteri olisi pystynyt löytämään siihen yhtään ehjää lausetta. Siinä käytettiin muutenkin näitä ihmisen jaloja äänilahjoja ihan tuhlallevasti. Tytöt kiiruhtivat pensaitten taa mieluimmin sinne auringon puolelle.

— Tulkaa ottamaan vene kiinni ettei se mene Taipaleen koskeen, huuteli Antti. Mutta tytöt tuntuivat sillä kertaa vierastavan vettä.

Nyt on Pekko jo kymmenen vuotta ja kai Anttikin soudelleet siellä tuonen joella sen mustan joutsenen reittejä ja niiden tyttöjen vunukat ovat jo yhtä hyviä uimareita kun heidän esiäitinsä silloin.

Kerran allekirjoittanut kuunteli niiden tyttöjen keskustelua jälkepäin.

— Mikähän sen veneen niin äkkiä kaatoi? kysyi Anni Enniltä, johon toinen vastasi.

— Etkö sinä nähnyt kun Antti iski Pekolle silmää?

Viljo Purontaa:

Kolme säettä kotikylälle

I

SIELLÄ PETÄJEN PIIRI,
SYLEILYNSÄ KYLÄN SULKI.
MEIDÄN LASNA ILOT KIIRI.
KARKELOISSA NUORET KULKI.
SIELLÄ ÄIDIT TUUTI LASTAAN.
PÄIVÄT ILTAAN RAATOI TAATOT.
KUNNES JOUTUI VANHUUS VASTAAN.
KIRKKOMAALLE SAATTOI SAATOT.
MEISTÄ KAIKKI SIELLÄ HYVÄÄ,
OLI OMAA SYNNYINKYLÄÄ.

II

SOPE SORTUU, RYHMÄN ROIHU PALOT.
ALTTARINA HEHKUU NUORAMAEN TALOT.
HOLMAN HIILLOKSENA UUDET TALOT.
TUHKAAN PEITTYY SUVANNONKIN RANTA.
ITKENYT EI KYLÄ ENNEN.
KUN SELKÄÄ RUOSKI PIIKIT KASAKKAIN.
NYT ITKEE KANSA LÄNTEEN MENNEN.
RASKAIN MIELIN, ASKEL LAAHUSTAIN.
KOTISEUTU UHRATTU ON MEILLÄ.
VALKOLUMI PEITTÄÄ JALJET PIHATEILLÄ.

III

NYT SIELLÄ KULKEE ORVOT TUULET,
YLI KOTIKOIVUN MAAHAN SORTUNEEN.
MÄNTYIN HUMINAN SA SILTI KUULET.
KEVÄÄN TULLEN AINA UUDELLEEN.
KODIN TUHKA, KOTIKOIVUN MULTA,
PEITTÄÄ HIIPUVAISEN HIILLOKSEN.
TUULEN TULLEN LIETSOO KAIPUUN TULTA.
POLTTAA SYDÄMESSÄ JOKAISEN.

Näsijärven rannoilla on ollut hyvin vanhaa asutusta. Ruovesi, järven pohjoispäässä on entinen Pohjois-Hämeen valtipitäjä, josta on aikojen kuluessa lohkaistu kymmenen seurakuntaa. Nykyisin on seurakunnan väkiluku 8 500 henkeä. Mutta kun asutus on harvaa ja kunnan alueella paljon vesiä niin pitävä nytkin melko laaja.

Aikakirjoissa mainitaan Ruoveden ensimmäisenä pappina 1550-luvulla Johan Sarkki. Tällöin ei vielä seurakunnalla ollut saarnahuonetta. Ensimmäinen kirkko rakennettiin seurakuntaan 1730. Nyt käytössä oleva kirkko on kolmas ja ovat entisetkin kirkot sijainneet tiettävästi samoilla paikoilla. Nykyisen kirkon on suunnitellut ja rakentanut tunnettu kirkonrakentaja Antti Piimänen. Kirkko on tehty puusta ja on siinä yli 2000 istumapaikkaa. Kirkon alttaritaulu

tausmaalla vakaumuksensa puolesta kaatuneiden muistomerkki. Karjalaan jääneiden muistomerkki paljastettiin kirkon lähellä kahdeksan vuotta sitten.

Seurakunnalla on myös Muroleessa kirkko ja hautausmaa. Täälläkin lepää viime sodan sankarivainajia.

Ruovesi on kuuluisa luonnonkauneudestaan, sen kirkonkylää on mainostettu Suomen kauneimpana kirkonkylänä. Maisemat täällä ovat erikoislaatuista harjuineen, saariineen ja salmineen. Näsijärvi halkaisee pitäjän kahteen osaan. Visuveden asutustaajamassa on paljon huvila-asutusta ja Visuveden nuorisoseuran kesäjuhlat ovat maan-kuuluja. Täällä on mm. Akseli Gallen-Kallelan erikoislaatuinen ke-

jen piirteet. Noin kilometrin päässä patsaasta on Runebergin lähde, joka on myös erikoislaatuinen nähtävyys. Se on usean neliömetrin laajuinen, jossa kirkas ja kylmä vesi pulppuaa ylöspäin niin voimakkaasti, että lähteen pohjassa oleva hiekka ikäänkuin kiehuu. Vesi pysyy sulana talvellakin.

Ruoveteläiset ovat huolellisesti vaalineet menneisyyttään, sillä kirkonkylässä on vielä kotiseutumuseo. Korkealla mäellä on vielä vesitorni, jonka ylätasanteelta aukeaa komea näköala yli metsien ja saarien kaukana sinertävään taivaanrantaan saakka.

Siirtoväkeä on Ruovedellä noin tuhatviisisataa henkeä, niistä on kaukolalaisia noin 80 % ja sakkolalaisia vain 10 %. Karjalan väestö on vankasti edustettuna seurakunnan, kunnan ja kaikkien yhteisöjen

RUOVESI, vanha luonnonkaunis Pohjois-Hämäläinen kunta

on saksalaista tekoa ja asiantuntijoiden mukaan niin ainutlaatuinen ettei sen arvoa voida rahalla arvioida. Myös sakariston katossa on vanhoja maalauksia, jotka muinaistieteellisen toimikunnan mielestä ovat hyvin arvokkaita.

Kirkon lähellä katoksessa on mahtava, 15-hankainen kirkkovene muistona menneiltä ajoilta. Tämän veneen on rakentanut ammattimies veneenrakentaja Särkiseppä. Kirkkoveneitä lie ollut käytössä kymmeniä ennen laivaliikennettä. Seurakunta kun oli laaja ja vesien pirstoma.

Kirkon ympärillä oleva hautausmaa on erikoisen huolellisesti hoidettu. Siellä lepää 220 sankarivainajaa viimeisen sodan ajalta. Tällä yhteishaudalla, samoin kuin vapausodassa kaatuneiden sankarihaudalla on kummallakin kivistä veistetyt muistomerkit. Vielä on hau-

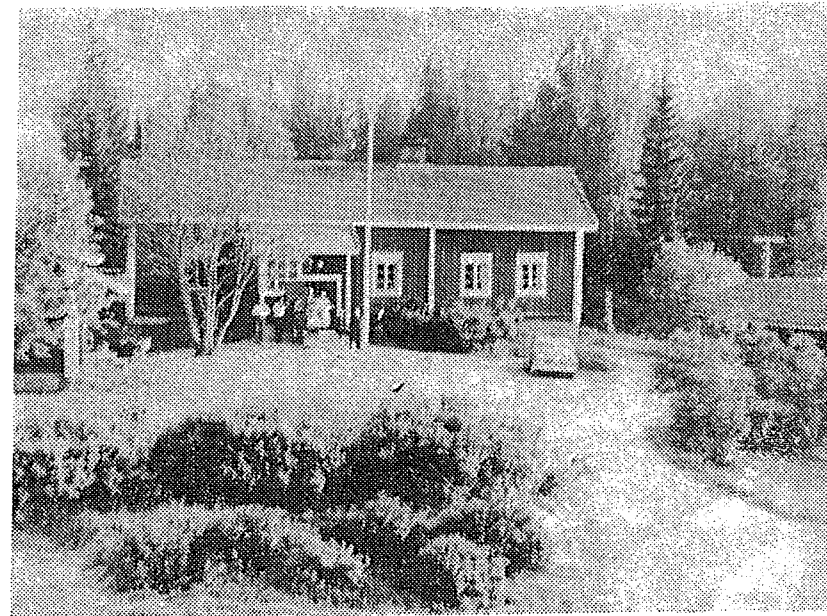
sähuvila, jossa hänen poikansa vaimo vieläkin viettää kesänsä.

Ruovesi on saanut kuuluisuutta myös siitä, että runoilija J. L. Runeberg oli täällä nuorena maisterina kotiopettajana Ritoniemen kartanossa, joka on kirkon lähellä. Täällä hän haastatteli vanhaa 1808 sodan veteraania, jonka tuloksena syntyi kuuluisa runoteos Vänrikki Stoolin tarinat. Rakennus, missä nämä haastattelut ovat tapahtuneet, on vieläkin jäljellä ja asuttuna. Seinään kiinnitetty kuparilaatta kertoo paikan erikoisuudesta. Vanhat, tuuheat koivut ympäröivät rakennusta. Ne ovat olleet siinä ehkä silloinkin, kun nuori Runeberg käveli täällä. Ruoveteläiset ovat pysyttäneet Runebergille patsaan kirkon lähellä olevalle aukiolle. Siinä on kivisen patsaan kylkeen kiinnitetty pronssinen korkokuva, jossa nähdään nuoren runoilijan kasvo-

hallintoelimissä. Myös kirkkokuoron toimintaan ovat karjalaiset ottaneet voimakkaasti osaa. Muuta kuoro-toimintaa ei paikkakunnalla ole.

Lehtemme toimittaja teki pikamatkan Ruovedelle saadakseen tietoja ja kuulumisia sikäläisten sakkolalaisten oloista. Maanvilj. Uuno Pulakka kertoi näistä asioista mm. seuraavaa:

Sakkolalaisia on sijoitettu Ruovedelle noin kaksikymmentä perhettä ja ovat nämä tilat muodostettu, yhtä lukuunottamatta, jo pika-asutuslain aikana kohta talvisodan jälkeen. Kaikissa tiloissa oli ainakin jonkun verran valmista peltoa. Vain yksi oli kokonaan kylmä tila, jonka omistaa veljekset Makkara sisarineen Volossulasta. Sakkolalaiset ovat sijoittuneet ympärillä pitäjää. Asutuksen painopiste on Ison-Pappilan alueella, johon on sijoitettu mm. Karholan ky-

Salmelan perikunnan talo Ruovedellä.

lästä Matti Rouhiainen, Kurikan leski ja Tenkasia useampia perheitä. Väärinmajan tien suunnassa ovat lapinlahtelaiset Yrjö Jokinen, Väinö ja Aukusti Kalloset sekä Hyrylän kylässä veljekset Salmela. Mustajärven kylässä on Salomon Pulakan perikunta. Heikki Ukkonen Lapinlahdesta asuu Tampereen tien suunnassa. Yleensä ovat sakkolalaiset menestyneet hyvin ja hoitavat tilojaan erittäin voimakkaasti. He ovat kaikin tavoin osoittaneet karjalaista raatajahenkeä ja sisukkuutta.

Emäntä Mirjam Pulakka, joka on ollut neljätoista vuotta Ruoveden kunnallisena nuorisotyön ohjaajana, kertoi paikkakunnan yhdistystoiminnasta. Ruovedellä on kaikkiaan kahdeksankymmentäkahdeksan seura ja yhdistystä, näiden joukossa on viisi hämäläistä nuorisoseuraa, jotka olivat toiminnassa ennen karjalaisten tuloa. Kaukolalaiset toivat mukanaan Kaukopohjan nuorisoseuran. He olivat saaneet korvauksen Karjalaan jääneestä omaisuudestaan ja rakensivat Ruovedelle uuden nuorisoseuratalon. Mukana oli myös sakkolalaisia ja talon rakentamisessa yhteishenki ja talkootoiminta näyttelivät hyvin

suurta osaa. Ruoveden kahdeksankymmenen kahdeksan järjestön joukossa oli Kaukopohjan nuorisoseura kaikkein parhaiten toimiva seura. Nykyisin näyttää seuran toiminnassa olevan laskukausi.

Kuinka on Sakkola-juhlien valmistelutyö sujunut? kysimme juh latoimikunnan puheenjohtajalta Uuno Pulakalta.

Tällaisten juhlien toimeenpano ei ole mikään pikkuasias. Sitäpaitsi on niin, että sakkolalaiset ovat vain pienenä vähemmistönä seudulla asuvista karjalaisista. Suurin osa tänne sijoittuneista on kaukolalaisia. Mutta meillä on aina ollut hyvä yhteistyö. Kaukolalaiset antavat apuaan Sakkola-juhlien järjestelyssä ja me taas autamme heitä Kaukola-juhlien suhteen.

Saitteko helposti juhlapuhujat, niiden hankkiminen tahtoo usein tuottaa vaikeuksia?

Meillä oli siinä suhteessa hyvä onni. Saimme juhlapuhujaksi yhteiskuntatieteiden maisterin Pentti Pulakan. Hän on nykyisin sanomalehti Keskipohjanmaan päätoimittaja ja on kotoisin Pyhäjärven Noitermaasta. Juhlajumalanpalveluksessa taas saarnaa tuomiorovasti Eino Sares, joka on Sakkolan poi-

kia. Toisena puhujana on kaukolalainen maisteri, joka on opettajana Ruoveden Yhteiskoulussa. Juhlapaikkana on Ruoveden Yhteiskoulu. Toivomme vain että ilmojen haltija suosisi juhlaamme ja että sakkolalaiset läheltä ja kaukaa saapuisivat tähän meitä kaikkia yhdistävään tilaisuuteen.

Teimme lyhyen pikakierroksen Ruoveden sakkolalaisten parissa. Tulimme Salmelan taloon Hyrylän kylässä. Salmelan perikunta sai tukkiyhtiöltä valmiiksi rakennetun tilan. Vain pienillä korjauksilla he ovat selvinneet rakennus- huolista tähän saakka. Pirteän punaisiksi maalatut rakennukset näyttivät vieläkin hyväkuntoisilta. Talonväki oli tullut juuri heinäpellolta ja istui illallispöydässä, kaikkiaan yli kymmenen henkilöä. Talon koossa pitävä voima on 75 vuotta täyttänyt Helena Salmela ja asuvat taloa hänen kaksi poikaansa, Toivo ja Martti perheineen. Taloon on ostettu lisämaita niin että sen nykyinen pinta-ala on yli sata hehtaaria, josta on viljeltyä 30 hehtaaria. Nautakarjaa on tällä hetkellä kaksikymmentä ja yksi hevonen. Aikaisemmin tarvittiin hevosia 4-5, mutta nykyinen koneellistuminen on saanut aikaan sen että hevosia on voitu vähentää.

Muutaman kilometrin päässä täältä asuu Aukusti Kallonen Lapinlahdesta. Hän on tunnettu nuorisoseuramies vanhassa kotikylässään ja on avustanut myöskin lehteämme monilla kirjoituksilla. Hänen tilallaan oli peltoa vain pari hehtaaria, mutta hän on tehnyt niin laajoja uudisraivauksia että viljelty pinta-ala nousee nyt neljääntoista hehtaariin. Siinä lähellä asuu hänen poikansa Martti Kallonen, jonka tila taitaa olla vähän pienempi.

Hyvin lähellä tässä asuu myös

Emil Leinonen:

RAKENTAMISESTA SAKKOLASSA viime vuosisadan kahden puolen

HARJAPULLO

Tavallisesti asuinrakennuksen teko annettiin kirvesmiehille urakalla "vesikattoon". Se tarkoitti sitä, että kun rakennus oli katettu niin urakka oli valmis. Usein oli jo urakkaa tehdessä puhe "harjapullosta", mutta vaikka ei siitä olisi silloin puhuttukaan, niin oli ikäänkuin kirjoittamaton laki, jos oli asuin- tai karjarakennuksen teko kysymyksessä, että kun urakkamies saa harjalaudat naulattua, oli teettäjän puolesta tarjottava kahvit ja pullo viinaa. Jos rakennuttaja tästä perimätavasta uskalsi poiketa, oli kirvesmiehillä tapana silloin naukata kataja kyseessä olleen rakennuksen kumpaankin pätyyn merkiksi siitä, että tuo perinteellinen velvollisuus on tältä rakennuttajalta jäänyt täyttämättä. Yleisissä rakennuksissa tämä harjannostajaiskestitys kuului urakoitsijalle, niin kuin se kuuluu vieläkin.

Mainittakoon, että 1920 luvulle saakka kattamiseen käytettiin melkein yksinomaan pärettä niin yleisissä kuin yksityisissäkin rakennuksissa. Senjälkeen alkoi tulla kattuhuopa, pelti ja myöhemmin sementtikattotiili, käyttöön. Kun sitten oli jo päästy niin pitkälle, että uunien perustukset ja välipohjat (rossilattiat) oli saatu kuntoon, oli uunien muuraus.

TIILIEN TEKÖ JA MUURAU

Sakkolassa uunitiilet valmistettiin suurinpiirtein omassa pitäjässä, ennen useimmissa tapauksessa omassa kylässä. Monessa kylässä Sakkolan alueella löytyi hyvää ti-

lisavea. Olipa muutamissa kylissä, kuten esim. Viiksanlahdessa jo isossa jaossa eroitettu oikein kylän yhteinen savitontti. Savupirteistä siirryttäessä tupiin ei vielä kovin paljon tiilejä tarvittu. Tiilien tekeminen kuulemma silloin tapahtuikin useamman talon yhteistyönä, kun kullakin oli tarve vähäinen niin työ kävi yhdessä mukavammin, sekä polttamisessa säästettiin puita. Suuressa uunissa tulivat tiilet myös parempia. Ihanteellinen tiilentekopaikka oli sellainen, missä oli hyvä savi, sekä vesi, että hiekka sopivan lähellä toisiaan. Kaikilla ei ollut tällaista paikkaa edes omassa kylässään. Meillä kun sattui tuollainen tiilentekopaikka olemaan niin täällä viime vuosisadan vaihteen aikoina oli monena kesänä naapurikylien miehiä tiilien teossa.

Tavallisesti ne, jotka tarvitsivat tiiliä, tekivät ne itse. Mutta oli muutamia, jotka ammatikseen, palkan edestä, tekivät tätä työtä. Muistan kaksi tällaista jo silloin vanhanpuoleista miestä, jotka olivat tiilentekijöitä. He olivat Vilpo Ohvo Noisniemestä ja Aleksander Karonen (Alen Ukko) Räihännannalta.

Tiilien teko oli silloin vielä pelkkää ihmistyötä, ei edes hevoskiertoa oltu silloin vielä keksitty. Savi pehmitettiin haudutusmenetelmällä. Lapiolla heitettiin savi kuopan reunalle suureen läjään. Välillä aina heitettiin vettä joukkoon. Kun savea oli saatu niin paljon penkereelle kun arveltiin tarvittavan niin saviläjä kasteltiin huolellisesti, taputeltiin tasaiseksi ja peitettiin sa-

keillä tai niinimatoilla eli "kuileilla", joita siihen aikaan vielä saatiin Pietarista jauhojen ja ryyrien mukana. Noin viikon kuluttua lapiolla hienoja viipaleita leikaten tuo saviläjä siirrettiin toiseen paikkaan, kasteltiin ja peitettiin. Kun se oli taas viikon hautunut, tehtiin tuo sama temppu uudelleen. Kun savi näin oli saatu kypsäksi, voitiin aloittaa tiilien teko. Nyt tarvittiin tiukkapohjainen laatikko, jossa oli noin 25—30 cm korkuiset laidat, suuruudeltaan sellainen, jossa voi sotkea noin sadan tiilen satsin. Saviläjästä heitettiin tähän laatikkoon lapiolla hienoina viipaleina savea, sitten hiekkaa ja vähän vettä, jälleen savea, hiekkaa ja vettä. Lapiolla käännellen koetettiin saada savi ja hiekka mahdollisimman hyvin sekaisin. Lopullinen muokaus suoritettiin paljain jaloin polkien ja välillä aina käännellen tuota savimassaa. Kun katsottiin saven tulleen tarpeeksi muokatuksi, nostettiin siitä osa pöydälle, jossa sitä alettiin "vormuun" nyrkeillä painelemalla valaa tiileksi. Laatikkoon jäänyt savi peitettiin kuivumisen välttämiseksi. Tällä tavalla valmistetut tiilet olivat verrattain lujia, mutta työn hitauden takia alettiin 20-luvulla siirtyä ruukin valmistamisessa hevoskiertoon ja tarvittaviin kuivauskatoksiin. Näin saatiin työn jatkuvuus turvatuksi säistä riippumattomaksi. Näin olikin uunitiilien valmistus Sakkolassa muuttunut pienteollisuudeksi. Näitä tämän alan yrityksiä olikin siellä useita. Huomattavin lienee ollut Tahvo Käppi Kiviniemen Saviojalta. Myös Ville Laamanen Sipilänmäeltä harjoitti tätä teollisuutta. Näillä edellämaituilla oli-

HAPARAISTEN NUORISOSEURA

Sakkolasta muuttaneista seuroista täytti Haparaisten Nuorisoseura tänä vuonna 60 vuotta. Merkkipäiväänsä vietti seura pitämällä juhlapöydän omalla talollaan heinäk. 5. päivänä.

Kokouksen avasi seuran esimies kauppias Matti Hopponen. Puheenjohtajaksi kutsuttiin maanvilj. Toivo Viskari ja pöytäkirjanpitäjäksi sihteeri Martta Pajari.

Juhlapöydässä muistettiin järjestön työssä uurastaneita jäseniä. Eteläkarjalaisten Nuorisoseurojen Liiton toiminnanjohtaja Martti Sintonen ja sihteeri Martta Pajari jakoivat pronssiset ansiomerkit

Henriikka Kiurulle, Anna Söderille, Hilma Pajarille, Iida Viskarille, Ida Leppäselälle, Helena Kiurulle, Ida Rusille, Aleks Viskarille, Emil Pitkäselle, Jooseppi Ruottuselle, Toivo Kopperoiselle ja Jalmari Kalloselle.

Juhlapöydällä pyrittiin myös

saamaan yhteyksiä vanhoihin jäseniin, jotta heiltä voitaisiin kerätä talteen katoavaa muistitietoa seuran pitkältä taipaleelta.

Juhlapuheen piti tilaisuudessa koulunjohtaja Aatto Viskari. Seuran historiikin esitti maanvilj. Väinö Kekki.

Jumalanpalveluksen jälkeen lasivat nuorisoseuran kukkalaitteen Lempäälän sankarimuistomerille ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerille opiskelijat Raili Koironen ja Hannu Torkkeli.

Selostamme vielä myöhemmin Haparaisten Nuorisoseuran toimintaa.

Haparaisten nuorisoseuralaisia juhlapöydässään.

vat tunnetut Kyyrölän savialan ammattimiehet työntekijöinä. Edellämaituisten tehtaiden keskeisen sijainnin ja tuotteiden korkean laadun vuoksi oli kysyntä suuri. Vilakkalassa Salomon Repo ja Manu Viskari olivat huomattavia tämän alan yrittäjiä. Heitä lienee ollut

muutakin, vaikka en heitä kaikkia satu muistamaan. Kyllä Sakkola sotien edellä vilkkaasta rakentamisesta huolimatta oli uunitiilien suhteen käsitykseni mukaan vienoitoinen.

Jos Sakkolassa tehtiin paljon ja hyviä uunitiiliä oli siellä paljon

hyvin ammattinsa taitavia miehiä, jotka osasivat näitä tuotteita myös panna paikalleen, "uunimuurareita". Vanhin tuntemani muurari oli Akkasen ukko Luprasta. Hän muurasi naapuriini vuosisadan vaihteessa suuren ja niin lujan leivinuunin että jos lienee vaikka vielä-

kin käytössä. Myöskin Aapro Vuottilainen ja hänen poikansa Aatami Luprasta olivat vanhemman polven taitavia ammattinsa edustajia. Viime vuosisadan puolella muutti Sakkolan Haparaisiin Juho Kuorikoski. Hän hallitsi kaikki muurarinalaan kuuluvat tehtävät, myös kaakelityöt. Hänen käsialaansa lienevät olleet Sakkolan ensimmäisten koulujen uunit ja noihin aikoihin paikkakunnalla tehtävät kaakelityöt. Kurikan veljekset, Mikko, Aapro, Matti ja Juho olivat kirkonkyläläisiä muurareita. Heistä Matti oli muutaman kesän Käksälmen kaupungin muurarina, jossa oppi tekemään myös kaakelitöitä. Hän oli joutuksaan ammatissaan ja teki silti hyvää työtä. Mikko Kurikan pojat, Yrjö, Matti ja Eemeli oppivat isältään muuraustyön, tekivät hyviä ja lujia uuneja. Matti ja Eemeli muurasivat myös navetoita. Antti ja Manu Tenkanen Karholasta tunnettiin erittäin taitavina uunimuurareina, sekä Vilakkalassa Antti Repo ja Kiviniemessä Juho Savolainen. Joitakin vuosia ennen sotaa kävivät Seppäsen veljekset Kivennavalta muuraamassa Sakkolassa. He tekivät verrattain kauniita ja hyviä uuneja.

MAALARIT

Siihen aikaan kun ihmiset maaseudulla asuivat savupirteissä ei siellä maalareita tarvittu. Savu oli mustuttanut sisästä seinät karrelle. Parin metrin korkeudelle seinät pestiin muutaman kerran vuodessa tuohivihkolla ja hiekalla. Ne olivat kuluneet sileiksi ja kiiltäviksi. Ulkoa vanhat honkahirret olivat patinoituneet punertavanharmaiksi. Liistekatto alkoi aikaa myöten sammaloitua. Eipä vielä tupakulttuurinkaan aikana paljon maalaistaloja maalailtu. Joku isäntä saattoi vetää akkunoihensa vuori-
laudat valkoisiksi, toinen ehkä vih-

Merkkipäiviä

60 vuotta täyttää 12. 9. 1964 emäntä Hilja Ryyppö o.s. Loponen Vesilahdessa. Entisessä kotikylässään Sakkolan Petäjärvellä hän otti osaa myös yhdistystoimintaan nuorisoseurassa ja lottajärjestössä. Petäjärven Martoissa hän oli puheenjohtajana vuosikymmeniä ja on mukana marttatyössä vieläkin. Hän on kotitalousteknikko ja toimi Sakkolassa myös marttaneuvojana. Hän kuului muutamia vuosia myös Sakkolan kunnanvaltuustoon. Uudella kotiseudullaan hän on toiminut mm. opettajana Vesilahden kansalaiskoulussa. Lehtemme yhtyy onnitteeluihin.

60 vuotta täytti 26. 7. 1964 Amanda Palomäki o.s. Rämö Toijalassa. Nuoruudessaan hän kuului Kiviniemen Laulajiin ja nuorisoseuraan, sekä Lotta-Svärd järjestöön sen perustamisesta saakka. Hän osallistui maanpuolustustehtäviin talvi- sekä jatkosodissa. Omaiset ja nuoruuden ystävät toivotamme onnea ja jatkuvaa menestystä.

60 vuotta täytti 17. 7. 1964 Helena Nuora Vesilahdella. Hän on kotoisin Sakkolan Riiskasta.

60 vuotta täytti 18. 8. 1964 Antti Nuora Vesilahdella, kotoisin Sakkolan Riiskasta.

60 vuotta 1. 7. 1964 Toivo Oskari Jokinen Ruovedellä. Hän on kotoisin Lapinlahdesta.

60 vuotta 19. 6. 1964 Jooseppi Ruottunen Lempäälässä, kotoisin Haparaisista.

reiksi. Ei siinä ammattimiestä tarvittu. Ainoat maalattavat rakennukset Kannaksella olivat siihen aikaan kirkot, pappilat ja nuo venäläisten herrain omistamat lahjoitusmaahovit. Nämä maalaustyöt suoritti tavallisesti venäläinen maa-

60 vuotta 6. 7. 1964 Jalmari Kiiski Punkalaitumella.

60 vuotta 2. 9. 1964 Ville Kekki Kolhossa.

60 vuotta 3. 9. 1964 Reinhold Pitkänen Punkalaitumella, kotoisin Röykkylästä.

50 vuotta 7. 7. 1964 Tauno Kuisma Tampereella, kotoisin Haitermaasta.

50 vuotta 22. 7. 1964 Kerttu Pullakka o.s. Kurikka Urjalassa, kotoisin Sakkolan Petäjärveltä.

50 vuotta 10. 6. 1964 Toivo Pullakka Tursassa, kotoisin Sakkolan Ojaniemestä.

50 vuotta Kerttu Heikkonen o.s. Karonen Tammelassa, kotoisin Vuoksenelan Räihänrannalta.

50 vuotta 8. 7. 1964 Kaino Kuparinen. Hän on kotoisin Sakkolan Petäjärveltä ja kuuluu Kuparisten soittajasukuun. Nuoruudessaan hän oli soittajana JP 4:n soittokunnassa. Senjälkeen hän toimi Petäjärven soittokunnan johtajana. Nykyisin hän on maanviljelijänä Vesilahdella.

larimestari, apunaan kisälli ja oppipoika. Tällainen venäläinen maalarimestari kierteli viime vuosisadan jälkipuoliskolla Inkerinmaalla sekä Suomenpuoleisissa rajapitäjissä. Häntä kutsuttiin vain Teppanaksi. Hän oli verrattain pätevä ammattimies alallaan. Mutta hän ei menestynyt Pietarissa kun oli kova juoppo. Siksi hän alkoi keksäisin urakoida täällä Kannaksen pitäjissä. Hän saikin ennen pitkää täyden luottamuksen töitten kunnollisella suorittamisellaan ja täsmällisellä urakkaehtoien täyttämällä, näin ollen hänellä olikin täällä Suomen puolella joka kesä työnsaanti turvattu.

Jospa nyt annankin puheenvuoron tietääkseni ensimmäiselle Sak-

kolassa syntyneelle ammattimaalarille. Hän oli isäni Yrjö Leinonen syntynyt Sakkolan Tikansaarella v. 1855. Näin hän kertoi: "Ollessani noin viidentoista ikäinen minut lähetettiin Kiviniemeen jollekin asialle. Sillä reissulla tapasin ensikerran tuon maalarimestari Teppanan, josta sitten tuli oppi-isäni. Hän oli maalaamassa Kiviniemen kestkievevarin taloa. Tämä talo oli siinä tienhaarassa, jossa Pietarin ja Viipurin tiet erkanevat. Se oli vielä talvisotaan asti kunnossa ja lienee ollut Kiviniemen taloista vanhin.

Tällä talolla on myös hyvin ominainen ja osaksi traagillinenkin historiansa. Tämän talon lienee valtio rakennuttanut viime vuosisadan alkupuolella kestkievevaritaloksi. Silloinhan talonpoikain rasituksena oli myös kyytivelvollisuus. Tällaisia kestkievevaritaloja oli aina määrämätöiden etäisyydessä toisistaan kaikkien Suomen valtakuntaan varsilla. Kun sitten talonpoikien kyytivelvollisuus lakkautettiin möi valtio nämä kievevaritalot. Tämän Kiviniemen kievevaritalon osti pietarilainen mekaanikko Pokoff ja muutti siihen rouvansa kanssa asumaan. Hän korjaili kelloja, pyssyjä ym. Maakunnassa kerrottiin että Pokoff oli hyvin rikas mies. Alkoi sitten 1904 venäläis-japanilainen sota, jonka johdosta olot Suomessakin muuttuivat hyvin sekaviksi, ryöstöjä ja rosvouksia alkoi sattua tämän tästä. Muistaakseni se oli 1905 lokakuussa kun silloisen suurosvon Juho Savinaisen kolmi-
miehinen rosvojoukko murtautui tuohon taloon ja murhasi raa'asti tuon iäkkään Pokoffin pariskunnan. Tämän jälkeen kyseinen talo siirtyi perinnön kautta P. Aleksandroffille. Jonkin ajan kuluttua ja remontin suorituksen jälkeen alkoi tässä talossa toimia Kiviniemen osuuskauppa. Kaupan muutettua pois siinä toimi Kiviniemen työväenyhdistys. Senjälkeen tämä kyseinen talo siirtyi myyntien kautta

eri omistajille, kunnes sen joitakin aikoja ennen sotia osti Sakkolan kunta. Nyt siinä tehtiin täysremontti, jonka jälkeen siinä toimi Kiviniemen alakansakoulu aina talvisotaan saakka.

Kerroin tämän entisen Kiviniemen kievevaritalon historiaa siksi, että monet nuoremman polven ihmiset, jotka ovat Kiviniemessä käyneet, muistavat tuon talon, mutta tietävät tuskin mitään tuon vanhan talon vaiheista ja tapahtumista.

Tässä talossa kertoi isäni ensi-

Kuolleita

Tuomas Heikkonen synt. 30. 1. 1888 Sakkolan Viiksanlahdessa, kuoli 17. 6. 1964 Ruovedellä.

Kustaa Aadolf Karonen synt. 6. 11. 1896 Sakkolassa, kuoli 28. 6. 1964 Nokian sairaalassa.

Hilja Mäkeläinen, o.s. Kotti, kuoli Helsingissä 57 vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt Sakkolan Kottilassa.

Soini Kalevi Naskali, synt. 17. 7. 1927 Sakkolassa, kuoli 14. 6. 1964 kotonaan Keimolassa.

Viljam Kallonen, synt. 7. 2. 1907 Sakkolassa, kuoli 14. 7. 1964 Tampereen Keskussairaalassa.

Vanhaemäntä Anni Suokas o.s. Karvanen kuoli kotonaan Lempäälässä 7. 7. 1964 93 vuoden ikäisenä. Hän suoritti elämäntehtävänsä perheenäitinä Sakkolan Kiviniemessä, jossa Suokkaan suku oli asunut vuosisatoja. Hän osallistui nuorempaan myös kotikylänsä yhdistystoimintaan martoissa ja nuorisoseurassa. Hän säilytti pirteytensä ja hyvän muistinsa myöhäiseen vanhuuteen saakka. Murteenutkijat ovat säilyttäneet ääninauhalle kansantietousarkistoon hänen muistelmiaan entisestä Sakkolasta.

kerran v. 1870 tavanneensa tuon mestari Teppanan (suomeksi Tahvo). Ja näin kertoi isäni edelleen: "Kun katselin siinä niitä kauniiksi laitettuja huoneita sekä mestarin joustavaa ja luonnikasta työskentelyä, oli ammatinvalintani selvä. Päätin ruveta maalariksi. Hyvin arastellen ja peläten kysyin mestarilta että haluaisiko hän ottaa minut oppipojaksi?"

Mestari katsoi minua kauan tarkkaavaisesti ja sanoi sitten: "Soome poika tekee miel tulla maalar ku olla huva halu. Minä otta, sinä näyttä olla kunno poika. Ensi isä lupa, sit kaks kesä oppipoika, sit kolme kesä kisäl. Ja sit jos olla tarkka ja huva oppi, tulla mestar. Ens isä lupa sit tulla työ. Kaks kesä pien palkka, kolme kesä paremp palkka. Siit tullo jo täys maalar."

Kotiin palattuani esitin isälleni aikomukseni lähteä maalarin oppiin. Ensin isä otti kielteisen kannan, jota perusteli sillä, että mestari Teppana on juoppo ja kaikki maalarit ovat juoppoja. Sinäkin opit siellä juopoksi. Vastasin että vaikka kaikki maalarit maailmassa olisivat juoppoja niin minä ainakin olisin raitis. (Minun täytyy todistaa että tämän lupauksensa isäni ehdottomasti piti). Niin sitten isäni antoi luvan ja sain lähteä maalarin oppiin. Mestari Teppana oli hyväntuulinen ja lupsakka mies, hyvä neuvomaan ja opettamaan. Vaikka hän olikin viinaan menevä niin ei juopotellut työn aikana. Niin sitten kiertelin viisi kesää Teppanan mukana. Maalailtiin kirkkoja, pappiloita ja herraskartanoita (hoveja). Sitten sattui niin mukavasti että viimeisenä kisällikesänäni sai Teppana Sakkolan kirkon ulko- ja sisämaalaustyön. Sain suorittaa työnäytteen oman pitäjän kirkossa. Niinkuin vanhemmat sakkolalaiset muistavat, oli kirkossa ennen tätä viimeistä korjausta,

kaikki pylväät, kaiteet ja penkkien päät ootrattu tammen väriseksi. Mestari opetti tämän työn ensin perusteellisesti, sanoi sitten että nyt ootraat yhden pylvään, jos siitä tulee kunnollinen niin olet täysitaitoinen ammattimies maalarin alalla. Kun tuo näyte oli valmis, mestari katseli sitä ja sanoi: "Kyllä siitä hyvä tuli. Minä olen jo vanha mies ja siirryn tästä Pietariin, niin sinä saat hoitaa täällä päin nämä maalarin työt. Mutta pullo viinaa sinun on hankittava tämän asian kunniaksi."

Näin kertoi isäni. Niinpä hän sitten yli 25 vuotta urakoi maalaustöitä Sakkolassa ja muissa naapuripitäjissä jopa Inkerinmaallakin, mm. Vuolteen kirkon ja pappilan. Apunaan hän käytti suomalaisia ja venäläisiä kisällejä. Tämän vuosisadan puolella hänelle sitten karttui niin paljon kunnallisia ja yhteiskunnallisia tehtäviä että maalaustyöt jäivät vähemmälle. Mutta pienempiä töitä, etenkin sisustus töitä hän teki jonkun verran aina kuolemaansa saakka.

Tämän vuosisadan alussa metsäkauppojen johdosta alkoi elintasonousta Sakkolassa niinkuin muualakin. Se vilkastutti myös yleistä ja yksityistä rakennustoimintaa. Tarvittiin yhä enemmän rakennusmiehiä sekä maalareita. Niinkuin on edellä mainittu tuli Sakkolan kirkonkylän pojista hyviä rakennusmiehiä ja muurareita, tuli sieltä myös päteviä ja ammattitaitoisia maalareita. Heistä on mainittava, Yrjö, Adolf, Mikko ja Aapro Pitkänen, (Eivät nämä pojat kaikki samoja veljeksiä olleet, vaikka olivatkin Pitkäsiä) sekä Martti ja Väinö Pekkanen.

Vuosisadan alussa muutti Sakkolaan maalarina Edvar Rön, (perusti myöhemmin valokuvausliikkeen kirkolle) Vuoden 1910 paikkeilla muutti myös Sakkolaan täysin ammattitaitoinen maalarina Valtter Aarnio. Kasarminrakennustyön aikoina

muutti Sakkolaan räisäläläinen maalarina Juho Siirilahti ja hänen poikansa Arvi. Samoihin aikoihin muutti Kiviniemeen maalarimestari Juho Pelkinen, joka koulutti Kiviniemen pojista joukon taitavia alansa ammattimiehiä. Heistä mainittakoon veljekset Mikko, Urho ja Tenho Räikkönen, Uno Huuska, Jalmari Hotakka, Jaakko Käppi ym. Näistä pojista useimmat heiluttelevat pensseliä Tampereella joko oman liikkeen omistajina tai työnjohtajina. Vielä on mainittava sakkolalaiset maalarit Tahvo Karonen Ruunuvalasta ja Tahvo Virkki Haidermaasta.

Ennenkuin taloa voidaan asua, olipa se sitten maanviljelys- tai asuntotalo tai joku yleinen laitos, aina siinä on otettava eräs tärkeä tekijä huomioon.

VESIHUOLTO

Toisissa paikoissa on vesihuolto helpommin järjestettävissä toisissa paikoissa se on hyvinkin vaikeaa. Tätä vesijutua pyrittiin Sakkolasakin jo tämän vuosisadan alkumyymmenistä lähtien helpottamaan vesijohdoilla. Ja tämän alan ammattimiehetkin löytyivät omasta pitäjästään. Maanviljelijä Tahvo Naskali Kiviniemen Saviojalta, joka tunnettiin myös taitavana venemestarina, sattui kerran matkoillaan näkemään kun mies porasi reikää 7—8 metrin mittaiseen hirteen. Hän meni lähelle ja näki että siinä maassa oli jo useampia hirsisiä, joissa jo oli reiät. Hän katseli siinä miehen työskentelyä ja samalla haastatteli miestä tuohon työhön kuuluvista seikoista. Siitä lähdettyään hän sanoi ajatelleensa että kun tuo mies saa reiän hirren läpi niin miksei hänkin saisi. Etämäksi päästyään hän piirsi muistiin painamansa porien mallit ja mitat paperille. Kotimatalla hän sanoi ajatelleensa: Kun meilläkin

on tuo vesi notkossa ojassa ja etenkin silloin kun tuo rinne on liukas, se on verrattain vaikea kantaa. Luulisi sen pumpulla kuitenkin tulevan helpommalla. Eihän nuo vehkeet niin kovin paljon maksa. Minä yritän, eihän tuossa sen kummempaa ole.

Niin hän eräänä päivänä lähti Olli (sepän) Keinäsen pajalle mittoineen ja piirustuksineen. Olli oli kuuluisa terä- ja pyssyseppä ja häntä kiinnostivat yleensä kaikki mekaaniset jutut. Kun Olli kuuli mistä oli kysymys niin hän innostui asiaan kovasti, sanoi että tehdään porat, kokeillaan ja korjataan, kyllähän niiden täytyy mennä puuhun, jos kerran toistenkin menevät. Ja meniväthän ne. Kun Tahvo Naskali laittoi vesijohdon ja pumpun, tuli vesi kantamatta saunalle ja karjakeittiöön. Myöhemmin hän jatkoi putken toista päätä niin että vesi tuli omalla painollaan myöskin keittiöön.

Kun tämä Tahvo Naskalin vesijohto tuli yleisön tietoon, sitä käytiin katsomassa ja työtilauksia alkoi tulla, miten paljon olisi vain kerinnyt tekemään. Naskali teki tätä työtä jonkun aikaa yksin, mutta sitten hän pyysi sisarenpojan Juho Kermisen apulaisekseen. Kermisen oli silloin nuori ja riski poika ja oppi pian sen työn kaikki niksit. Poria parannettiin, alkuperäinen oli ns. siipipora. Nyt otettiin käyttöön nk. sulkapora. Tämä pora otti noin 20—30 cm lastun ennenkuin se piti tyhjentää, oli helpompi kiertää ja reikä jäi aina puhtaaksi. Työn tulos nousi kaksinkertaiseksi. Muutaman vuoden Kermisen oli enonsa töissä, sitten hän siirtyi itsenäiseksi yrittäjäksi.

Täytyy sanoa, että paljon hän sai aikaan noina 25:tenä kesänä. Sen ajan vesijohdot olivat noin 85 % puuputkisia. Sakkolan vesihuolto oli jo ennen sotia niin hyvä, että tuskin se oli parempi missään muualakaan Kannaksen pitäjissä. Virka-

Ruovesi...

Jatkoa siv. 9

lapinlahtelainen Yrjö Jokinen, jonka kotona pistäydymme vielä ilta-myöhällä. Hän on myös rakentanut avarat ja hyvät rakennukset, sekä laittanut tilansa, viljeltyä yli kymmenen hehtaaria, hyvään kuntoon. Jokinen on vanha osuuskassaveteraani ja on vieläkin Ruoveden Osuuskassan hallituksen varapuheenjohtajana.

Uno Pulakka asuu Ruhalan kylässä. Hänen tilansa pinta-ala on 42 hehtaaria, josta on peltoa kahdeksan. Nautakarjaa on nykyisin 7 kpl sekä hevonen ja traktori. Uno Pulakka oli tunnettu järjestömiehenä ennen sotia Sakkolassa ja on sitä uudella kotiseudullaankin. Myös tämän vuoden Sakkolajuhlan järjestely on suurelta osalta hänen hartioillaan.

Yhtenä päivänä emme ehtineet käydä useamman sakkolalaisen kodissa, mutta se mitä näimme antaa hyvin myönteisen kuvan heidän elämästään ja toimeentulostaan. Vaikka useimmat heistä ovat joutuneet rakentamaan kaiken alusta alkaen ja monet suorittamaan laajojakin uudisraivauksia, ovat he työllään ja tarmollaan päässeet taloudellisesti samaan asemaan entisten kanta-asukkaiden kanssa.

talot, yleiset laitokset ja muut niihin verrattavat olivat varustetut vesijohdoilla. En tiedä miten suurella osalla maataloista oli vesijohdot, mutta siellä päässä pitäjää,

SAKKOLAISTEN PITÄJÄJUHLA

RUOVEDELLA 2. 8. 1964

Jumalanpalvelus Ruoveden kirkossa kello 10, saarnaa tuomiorovasti Eino Sares.

Seppelten lasku eri muistomerkeille, puhuu maist. Pertti Paavilainen.

Päiväjuhla Ruoveden Yhteiskoululla kello 14.

Soittoesityksiä	Mäntän Ty:n torvisoittokunta
Karjalaisten laulu	
Avauspuhe	maanvilj. Uno A. Pulakka
Pianonsoittoa	teini Ilmo Kilpiö
Lausuntaa	Eeva-Liisa Paski
Juhlapuhe	maist. Pentti Pulakka

- väli aika -

Soittoesityksiä	Mäntän Ty:n torvisoittokunta
Hämäläisten laulu	
Tyttöjen voimistelua	Kauko-Pohjan Nuorisoseura
Huumoria	Eeva-Liisa Paski
Kansantänhija	Kauko-Pohjan Nuorisoseura
Vapaa sana	
Maamme	

Tervetuloa!

Juhlatoimikunta

missä nämä mestarit asuivat en muista montakaan maataloutta, johon vesi ei olisi tullut ainakin navettaan.

Olen tässä kirjoitussarjassani koettanut oman muistini ja muilta saamieni tietojen perusteella piirtää pienen kuvan niistä miehistä,

jotka entiset talot ja laitokset rakensivat sellaisiksi mitä ne olivat ennen sotia. Useimmat heistä ovat siirtyneet ajasta iäisyyteen. Useimmalle heistä meidän tulisi muistissamme antaa työn sankarin arvo. Ei silloin tunnettu kuukauden tai kuuden viikon kesälomia, ei

MAASEUTUVÄKI

Lempäälän Seudun Osuuskassa

Viisi palveluvalmistusta konttoriamme: Lempäälässä, Viialassa, Kuljussa, Sääksjärvellä ja Säijässä ovat käytettävissä varoja sijoittaessanne, edullisesti, myöskin tarvitessanne luottoa tarpeisiinne. Kääntykää luottamuksellisesti puoleemme kaikissa raha-asioissanne.

SÄILÖNTÄÄN

MEHUSTAJIA

Alumiinisia, ohutpohj. 7 l
10 l
vahvapohj. 7 l
10 l

Emalisia vahvapohj.

Kattiloita, lävikk.
lasipurkkeja, kunn.
säilöntäaineita hyvät valkoiset.

MAASEUTUOSASTOT

ja rautaosastot kaupungissa

Tuotanto

TAMPEREEN SEUDUN

OSUUSKASSA

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Karjalaisseurojen Tampereen piirin

SUUNNISTUSKILPAILUT

järjestää Ylöjärven Karjalaseura, Siivikkalan Upseerimajalla 15. 8. 1964 klo 16.00. Sarjat miehille: yleinen, alle 18 v, yli 35, 43 ja 50 v. Naisille: alle 18 v. ja yleinen.

Sakkolalaisten kilpailtavana on samalla Suvanto-Säätiön luovuttamasta kiertopalkinnosta sarjoissa 35-43-50.

Nyt voimme toimittaa edullisesti

▶ PESUKONEET JA LINGOT	▶ VESIPUMPUT
▶ TALOUSKOJEET	▶ SÄHKÖMOOTTORIT
▶ TELEVISIOT	▶ ÖLJYLÄMMITTIMET
▶ JÄÄKAAPIT	▶ VALAISIMET

Kaikki paikoilleen asennettuna.

Toimitamme pitempiinkin matkoihin veloituksetta.

Annamme sopivan alennuksen.

KANNATTAA AINAKIN KYSYÄ!

RAASKAN SÄHKÖLIIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJAT

VESILAHTI
Puh. 78 541

VALKEAKOSKI
Puh. 41 810

MUISTOMATRIKKELIN

julkaisemiseen tarvittavia tietoja varten pyydetään seuraavien, Urjalaan haudattujen sankarivainajien omaisia ottamaan yhteys os. Yrjö Raaska, Lempäälä, Mantere.

Kers. Kiiski Paavo Viljam, synt. 15. 9. -06, kaatui 13. 3. -40

Stm. Naskali Toivo, synt. 6. 7. -13, kaatui 14. 2. -40

Stm. Kuisma Eero, synt. 24. 6. -19, kaatui 11. 7. -44

Stm. Liikkanen Veikko, synt. 26. 6. -22, kaatui 17. 7. -44

Alik. Anteroinen Eino, synt. 25. 7. -13, kaatui 10. 6. -44

Stm. Mytty Viljo, synt. 18. 12. -06, kaatui 20. 1. -45

työ- eikä kansaneläkettä, eikä muitakaan ylimääräisiä lisiä. Eivät nuorakentäjät järjestäneet lakkoja ja työnseisauksia. Aika on muuttunut, mutta älköön se estäkö meitä muis-

tamasta noita miehiä, jotka synnyinseutumme ja -kotimme kerran rakensivat. Tehkäämme kunniaksi poismenneille ja olkaamme kiitollisia vielä joukossamme oleville.

Oli aikapaljon tunnettu orpopoika Manu Ukkonen Taipaleesta. Sattui kerran että Kiviniemen työt kysyivät, milloin saisi tulla visiitille sinne orpopojan kotiin. Manu mieitti pitkän aikaa ja vastasi sitten.

— Minulla on melkein kaikki pyhät tilatut, mutta soittakaa pari viikkoa ennen että voin järjestää vapaata.

Suvannon-Seutu

Suvannon ympäristön kotiseutulehti, ilmestyy 1964 6 kertaa vuodessa. Tilaushinta 3 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat: 1 mk paltacm. Vakinaisista ilmoituksista alennus.

Toimituksen ja konttorin osoite: Viiala 4.

Puhelin 397.

Postisiirtotili 47—30 763.

Vastaava toimittaja: Iivari Karpanmäki.

Toimituskunta: Yrjö Raaska, Viktor Ryyppö, Helmi Uosukainen, Matti Riikonen ja Unto Pulakka.